

Pannon Egyetem, Veszprém – Germanisztikai és Fordítástudományi Intézet
Pannonische Universität Veszprém – Institut für Germanistik und Translationswissenschaft
University of Pannonia – Institute of German and Translation Studies

ÚTMUTATÓ A DIPLOMAMUNKÁHOZ

PANNON EGYETEM VESZPRÉM
HUMÁNTUDOMÁNYI KAR

Fordító és tolmács mesterképzési szak

(B nyelv: ANGOL – C nyelv: NÉMET, ill. B nyelv: NÉMET – C nyelv: ANGOL)

SZAKVEZETŐ:

Dr. habil. Tóth József egyetemi docens

ÉRVÉNYES: 2023 márciusától

1. A DIPLOMAMUNKA FELÉPÍTÉSE

- külső fedőlap
- belső fedőlap
- (köszönetnyilvánítás)
- tartalomjegyzék
- bevezetés
- fordítás B nyelvről A nyelvre
- terminológiajegyzék
- terminológiai nehézségek
- fordítási nehézségek
- átváltási műveletek
- fordítás C nyelvről A nyelvre
- terminológiajegyzék
- terminológiai nehézségek
- fordítási nehézségek
- átváltási műveletek
- összefoglalás, konklúzió
- mellékletek (a forrásnyelvi szövegek, ábrák, igazolások, nyilatkozat stb.)
- (bibliográfia)
- nyilatkozat

A szakdolgozat konkrét tartalma:

- **6-8 oldal terjedelmű** (kb. 15.000–20.000 n) idegen nyelvű szakszöveg fordítása magyarra, B nyelvről A nyelvre,
- **3-4 oldal terjedelmű** (kb. 7.500–10.000 n) idegen nyelvű szakszöveg fordítása magyarra, C nyelvről A nyelvre,
- **kb. 10 oldal terjedelmű** értekezés (elemzés) a fordításban felmerült problémákról,
- a két szöveg terminológiája alapján összeállított (két) **terminológiai jegyzék** – azonos témájú fordításoknál ez közös is lehet (a hosszabb szövegnél 20-25, a rövidebb szövegnél 10-12 terminus az elvart),
- a gyakoribb **átváltási műveletekre** hozott példák mindkét fordításból.

A fordításra kiválasztott két szövegnek **szakmai jellegűnek** kell lennie (szakmai közönséghez kell szólnia), és kb. **5 évnél** nem lehet régebbi, származhat szakkönyvből, szakfolyóiratból vagy internetes forrásból. **A szövegeknek nem létezik célnyelvi fordítása!** A szövegek kiválasztását minden esetben a **témavezetőkkel** kell egyeztetni.

Megjegyzés: Tartalmi, illetve egyéb kérdésekben a PE-MFTK Fordító és tolmács mesterszakának (MA) modelltervében leírtak az irányadóak:

<https://german-translate.mftk.uni-pannon.hu/dokumentumok-kezelese/modelltervek/532-fordito-tolmacs-ma-2022-02-24-kt-1/file>

2. A DIPLOMAMUNKA SZERKESZTÉSE

- margók: alsó, felső, jobb, bal: 2,5 cm (normál);
- oldalszámozás: a fedőlap kivételével folyamatosan, arab számmal, jobb oldalon, lap alján;

- folyó szövegben: Times New Roman (TNR) betűtípus, 12-es betűméret, 1,5-es sorköz;
- fejezetcímek: TNR, 12, nyomtatott nagybetűvel, félkövéren, balra zárt;
- fő fejezetek megnevezése: lásd Tartalomjegyzék;
- fejezetek számozása: az egyes a(l)fejezeteket arab számokkal, decimális rendszerben (1., 1.1., 1.1.1, 1.1.2., 2., stb.) számozzuk, a fő fejezetek jelölése római számokkal is történhet (I., II., IV. stb.), a Tartalomjegyzék és a Nyilatkozat nem fő fejezet, számozás nélkül áll;
- a hivatkozások a folyó szövegen belül álljanak (minden hivatkozást a bibliográfiában kell feloldani):
 - nagyobb gondolatra, témára történő utalás: (Ellis 1994),
 - szó szerinti idézet: (Nida 1964: 411),
 - többszöri hivatkozás ugyanarra a szerzőre és évre: (Ellis 1994a, Nida 1964b)
 - kivétel: az internetes hivatkozások forrását lábjegyzetben kell megadni (a letöltés dátumát is megjelölve),
- ábrák/táblázatok: a szövegbe illesztve, folyamatos számozással (1. ábra / 1. táblázat), a cím és a szám az ábra vagy táblázat alatt középre rendezve, TNR, 10-es betűméret (a táblázat tartalma is);
- lábjegyzetek: folyamatos számozással, TNR, 10-es betűméret, 1-es sorköz, sorkizárt, végjegyzeteket ne alkalmazzunk!
- a nyelvi példákat *dőlten* szedjük (pl. a szaknyelvi *homorú*), a kiemelés eszköze a **vastag** vagy ritkított szedés, aláhúzást sehol se alkalmazzunk!
- a fordításokat kétoszlopos formátumban kérjük! (ahol indokolt, az eredeti formátumú fordítás is csatolandó)

Magyarázat a dolgozat főbb részeihez:

2.1. Terminológialista

- A végleges terminológialista 20-25 elemből kell hogy álljon a hosszabbik szöveg esetén, 10-15-ből a rövidebb esetén. A konzultáció során azonban arra kérem, ennél részletesebb listát írjon a szövege terminusairól.
- Igyekezzenek változatosan összeállítani a terminológialistát (különböző területekről származó, eltérő nehézségeket jelentő szavak, lehetőleg nem szinonimák felsorolása.
- A terminusok szótövek legyenek, az ekvivalens, a definíciók és a példák azonos szófajúak legyenek a forrásnyelvi terminussal.
- A terminuslistát a forrásnyelvi terminusok alapján abécésorrendben kérjük feltüntetni.
- A terminológialistát érdemes elsőnek elkészíteni, mert ennek az a lényeges, hogy az alapos kutatómunkával megkönnyítsék a fordítás későbbi folyamatát.
- A honlapon leírt részleteknek megfelelően 4 oszlopos táblázat az elvárt: 1. oszlop: forrásnyelvi terminus, 2. oszlop: célnyelvi ekvivalens, 3. oszlop: definíció célnyelven forrásmegjelöléssel, a terminust kiemelve, 4. oszlop: példamondat célnyelven, forrásmegjelöléssel, terminust kiemelve.
- A forrásokat minden esetben pontosan meg kell jelölni! Internetes forrásnál link + letöltés dátuma, nyomtatott forrásnál pontos forrásmegjelölés és oldalszám.
- Csak megbízható szakmai forrásokat használjanak! (Glosbe, Wikipedia, stb. nem számít elfogadható forrásnak.) Vigyázzanak az automatikusan lefordított honlapokkal!

2.2. Fordítás

- A fordítást kétszlopos táblázatban kérjük, egységenként (bekezdésenként) egymás mellé igazítva az összetartozó részeket.

2.3. Átváltási műveletek

- Ehhez önállóan meg kell nézniük Klaudy Kinga átváltási műveletekről szóló videóit a YouTube-on
 - (1. https://www.youtube.com/watch?v=1mhUq2k0SK8&ab_channel=Vill%C3%A1lford%C3%ADt%C3%A1sFord%C3%ADt%C3%B3iroda)
 2. https://www.youtube.com/watch?v=1duhAmiwmE8&ab_channel=Vill%C3%A1lford%C3%ADt%C3%A1sFord%C3%ADt%C3%B3iroda)
 3. <https://www.youtube.com/watch?v=xEJ0ICPNyqg>
 4. <https://www.youtube.com/watch?v=CKVP3O6mT94>
 5. <https://www.youtube.com/watch?v=8vMj-xA28P0>
 6. <https://www.youtube.com/watch?v=e9TB3UmrfgM>
 7. <https://www.youtube.com/watch?v=ws0y4E4PD8Y>
 8. <https://www.youtube.com/watch?v=18t8Vx4EgKU>
 9. https://www.youtube.com/watch?v=F_gU3dmLZ2E
 10. <https://www.youtube.com/watch?v=3Rcxc7nrq0w>
 11. https://www.youtube.com/watch?v=uMo7oPyV_T8)
- A fordítás elkészültével lehetőleg minden átváltási műveletre hozzanak példát (mindkét fordítás esetében)! Természetesen ez nem lehetséges, ez nem is baj. Ahol lehet, ott indokolják meg, mi lehet az oka, amiért nem fordult elő az adott átváltási művelet, illetve ha 1-2-re sem példát nem tudnak hozni, sem megindokolni nem tudják, az nem baj.
- Az átváltási műveletek javasolt formátuma a művelet megnevezése utáni táblázat 1-2, max. 3 példával: bal oldalt az eredeti mondat (a teljes mondat/tagmondat!), jobb oldalon a fordítás, és mindkettőben kiemelve a kérdéses részlet. A táblázat fölött az átváltási művelet neve, alatta a magyarázat (ha szükséges).
- Nincs szükség az átváltási műveletek definícióját beleírni, feltételezzük, hogy mindenki ki tudja másolni a szakirodalomból.

2.4. Az elemzés:

I. Bevezetők:

a): egy közös bevezető az egész szakdolgozathoz - minimális, csak a két téma megjelölése, témaválasztás indoklása, meg amit fontosnak gondol

b+c): a két szöveghez külön egy-egy bevezető: szerző rövid bemutatása, téma bemutatása, témaválasztás indoklása (ha az elején nem tette/nem elég részletes), a szöveg jellemzőinek bemutatása (műfaj, stílus, esetleges nehézségek, a terminusok mely területről származnak).

A bevezető lényege, hogy 1) bemutassák, első olvasásra milyenek találták a szöveget; 2) a bírálókat felkészítsék, mire számíthatnak, mire kell odafigyelniük.

II. Terminológiai nehézségek (a terminológialista után): minden, amire büszkék, amivel meggyúlt a bajuk, vagy amiben bizonytalanok. A lényeg, hogy mi lássuk, tudatosan gondolkodtak, minden eshetőséget sorra vettek, megfelelő forrásokból dolgoztak, és a lehető legtöbb pró és kontra érvet sorra vették a fordítás során. Éppen emiatt a rész miatt ne a legnehezebb terminusokat vegyék bele a terminológialistába, hiszen rögtön utána úgyis kielemezik a több nehézséget okozó szakkifejezéseket.

II. Fordítási nehézségek:

Ebben a pontban arra vagyunk kíváncsiak, mennyire ismerték fel a fordítási nehézségeket, a lehetséges megoldásokat, mennyire tudatosan mérlegelték az egyes megoldások közötti különbségeket, és miért döntöttek végül a végső megoldás mellett. A fordítási nehézségek lehetnek stilisztikai, grammatikai, terjedelmi vagy egyéb nehézségekből fakadóak.

III. ÖsszegzésEK:

a+b): a két szöveghez egy-egy külön összegzés. Itt a fordítás elkészítése UTÁNI tapasztalatokra vagyunk kíváncsiak: mi volt más az eredeti elvárásokhoz képest, milyen nehézségeik voltak, volt-e valami, ami könnyebben ment, mint hitték stb.

c): egy közös összegzés az egész szakdolgozathoz: a két fordítás nehézségeinek összevetése: melyik volt a nehezebb és miért, vagy melyikben mi volt a nehezebb/könnyebb, ez egybeesett-e a kezdeti elvárásokkal, elégedett-e az eredménnyel, illetve hogy esetlegesen mit tanult a fordítás során.

3. KÜLSŐ FEDŐLAP (MINTA)

<p style="text-align: center;">DIPLOMAMUNKA CÍME</p> <p style="text-align: center;">(TNR, 16, félkövér, nyomtatott nagybetűkkel, középre zártan)</p> <p style="text-align: right;">a szerző vezetékeve + keresztnéve (TNR, 14, félkövér, jobbra zártan)</p> <p style="text-align: center;">Veszprém 20XX (évszám: TNR, 14, félkövér, középre zártan)</p>

4. BELSŐ FEDŐLAP (MINTA)

Pannon Egyetem (TNR, 14, félkövér, balra zárt)
Humántudományi Kar (TNR, 14, félkövér, balra zárt)
Germanisztikai és Fordítástudományi Intézet (TNR, 14, félkövér, balra zárt)

DIPLOMAMUNKA CÍME
(TNR, 16, félkövér, nyomtatott nagybetűkkel,
középre zártan)

a szerző vezetékneve + keresztnéve
(TNR, 14, félkövér, középre zártan)

fordító és tolmács mesterképzési szak

Témavezető: neve és beosztása

Veszprém
20XX (évszám: TNR, 14, félkövér, középre zártan)

5. TARTALOMJEGYZÉK

Diplomadolgozat fordítási témában:

5. 1. Tartalomjegyzék (minta – képesítő fordítás esetén)

1. Előszó/ Bevezetés (problémafelvetés, célkitűzés stb.)	
2. (Elméleti kérdések (pl. a mezőgazdasági szaknyelv lexikai-stilisztikai jellemzői))	
3. Fordítás idegen nyelvről magyarra	
3.1. A B nyelvű szöveg rövid jellemzése (a szerző rövid bemutatása)	
3.2. A fordítás (B > A)	
3.3. Terminológiai jegyzék	
3.4. A terminológiai és a fordítási nehézségek bemutatása a B nyelvű szöveg fordításával kapcsolatban	
3.5. A gyakori átváltási műveletek	
4. Fordítás magyarról idegen nyelvre	
4.1. A C nyelvű szöveg rövid jellemzése (a szerző rövid bemutatása)	
4.2. A fordítás (C > A)	
4.3. Terminológiai jegyzék	
4.4. A terminológiai és a fordítási nehézségek bemutatása a C nyelvű szöveg fordításával kapcsolatban	
4.5. A gyakori átváltási műveletek	
5. Összefoglalás/ Következtetések /Kitekintés	
6. Mellékletek	
6.1. A B nyelvű forrásszöveg (Eredeti angol szöveg)	
6.2. A C nyelvű forrásszöveg (Eredeti magyar szöveg)	
6.3. Párhuzamos szövegek jegyzéke	
7. (Bibliográfia)	
Nyilatkozat	

5.2. Tartalomjegyzék (minta – fordítástudományi esszé írása esetén)

1. Előszó.....
2. Bevezetés (problémafelvetés, célkitűzés stb.)
3. Témakifejtés: (Az <i>Egri csillagok</i> angol és német fordításainak egybevetése).....
3.1. Az eredeti mű rövid bemutatása: szerző és keletkezési körülmények
3.2. Az eredeti mű rövid bemutatása: lexikai-stilisztikai jellemzők
3.3. Az angol fordítás bemutatása: a fordító és a megjelenés
3.4. A német fordítás bemutatása: a fordító és a megjelenés
4. Az angol és a német fordítás összehasonlító vizsgálata
4.1. Mennyiségi szempontok
4.1.1.....
4.1.2.
4.2. Minőségi szempontok
4.2.1. Lexiko-szemantikai sajátosságok
4.2.2. A reáliák fordítása
4.2.3. A tulajdonnevek fordítása
5. Összefoglalás/ Konklúzió
6. Mellékletek (pl. szövegrészletek, illusztrációk)
7. Bibliográfia
Nyilatkozat

Diplomadolgozat tolmácsolási témában:

A diplomamunka témája:

Egy tolmácsolási esemény feldolgozása és az esemény két- (vagy három-) nyelvű terminológiájának elkészítése.

A dolgozat részei:

I. A tolmácsolási esemény leírása

1. A tolmácsolási esemény adatai (megbízó, hely, időpont, várható időtartam, az esemény előzményei, a tolmácsolás módja, körülményei)
 2. A tolmácsolási esemény szereplőiről és eddigi kapcsolatukról rendelkezésre álló írásos anyagok (meghívó, cégismertető, tájékoztató broszúrák, éves jelentések, mérlegek, szerződések stb. – mindezek lehetnek mellékletek)
 3. A tolmácsolási esemény egyéb (sajátos) jellemzői
- a) az esemény helyszíne (valamelyik partner székhelye, szálloda, konferenciaközpont stb.); a helyszín hatása/befolyása a tolmácsolásra; berendezés, elhelyezkedés, akusztika, tolmács helye stb.; mikrofonok elhelyezkedése; partnerek hazai pályán vagy idegen környezetben mozognak-e,
 - b) esemény időbeli elhelyezkedése: eseménysor része-e (előzményekről mi tudható, korábbi helyszínek stb.), egyedi esemény-e,
 - c) a kommunikációs partnerek jellemzői: kulturális közelség, rang, beosztás, státusza, előzetes információs szintjük (szakember – szakember vagy szakember – nem szakember),
 - d) a kommunikációs partnerek várható szövegalkotási stratégiája (spontán – vázlat alapján – előre megírt beszéd), vizuális segédeszközök (videó, prezentáció, fólia, kiosztmány, film, konferenciamappa stb.),
 - e) az esemény témájának meghatározása (univerzális – kultúrspecifikus), szakmaiság foka (szakmai – ismeretterjesztő), célcsoport (széles nagyközönség – nagyobb/ szűkebb szakmai csoport), megértéshez szükséges előzetes információk,
 - f) kommunikációs partnerek célja és érzelmi kötődése (tájékoztatás, protokolláris esemény, szerződéskötés stb., objektív beszélgetés vagy érzelmileg erősen érintett partnerek),
 - g) tolmácsolási esemény várható információintenzitása,
 - h) esemény formalizáltsága és belső szerkezete (szigorú protokoll – informális szűkkörű beszélgetés, szokások, ceremóniák – ehhez tartozó szövegkonvenciók), plenáris ülés, közgyűlés, sajtótájékoztató, megnyitó, műhely, vita, előadás stb.
 - i) a tolmácsolási esemény részletes bemutatása, értékelése, esetleges kritikája

II. A témával kapcsolatos nyelvi segédeszközök ismertetése

1. A felkészüléshez felhasználható kétnyelvű és egynyelvű szótárak, glosszárriumok, lexikonok, enciklopédiák felsorolása (pontos bibliográfiai adatokkal)
2. Internetes források felsorolása
3. A rendelkezésre álló források értékelése használhatósági szempontból

III. A témával kapcsolatos párhuzamos szövegek gyűjteménye két vagy három nyelven

A párhuzamos szövegek lehetnek akár már elkészült fordítások, akár azonos témájú egymástól független szövegek. A szövegeket nem kell feltétlenül átgépelni, lehet fénymásolni is, de a fénymásolatok forrását valamilyen formában fel kell tüntetni.

IV. A témával kapcsolatban összeállított két- vagy háromnyelvű terminológiai gyűjtemény

Összehasonlító terminológiai gyűjtemény az előzetes információk és a párhuzamos szövegek alapján – minimum 50 terminus részletes összehasonlító feldolgozása, hivatkozott példákkal az egyes jelentésekre a párhuzamos szövegek alapján. (A terminológiai jegyzékben kontextusok szerepeljenek!)

V. Összefoglalás

A diplomamunkát 2-3 oldalas összefoglalás zárja, amelyben a szerző leírja, hogy a szóbanforgó tolmácsolási eseményben milyen szerepet játszott a terminológia, milyen nehézségeket jelenthet (jelentett) a felkészülés, milyen nehézséget jelent az adott szakterület magyar nyelvű terminológiájának megtalálása (megteremtése), tudott-e használni kész szótárakat, glosszárriumokat, melyek voltak azok, hogyan kellene azokat továbbfejleszteni stb.

5.3. Tartalomjegyzék (minta – tolmácsolási esemény elemzése esetén)

1. Előszó.....	5
2. Bevezetés (problémafelvetés, célkitűzés stb.)	7
3. Témakifejtés: Egy kiválasztott tolmácsolási esemény bemutatása	9
3.1. A tolmácsolási esemény fizikai (objektív) adatai	9
3.2. A tolmácsolási esemény szereplői	13
3.3. A tolmácsolási esemény egyéb (szociokulturális) jellemzői	15
4. A témával kapcsolatos nyelvi segédeszközök ismertetése	18
4.1. A felkészüléshez felhasználható szótárak és más nyomtatott segédeszközök .	21
4.2. Internetes források felsorolása	24
4.3. A rendelkezésre álló források értékelése	26
5. A felkészüléshez használható párhuzamos szövegek	28
5.1. Az angol nyelvű párhuzamos szövegek bemutatása	28
5.2. A német nyelvű párhuzamos szövegek bemutatása	31
6. Terminológiai gyűjtemény	35
7. Összegzés	46
8. Irodalomjegyzék	48
9. Mellékletek	51
Nyilatkozat	54

6. BIBLIOGRÁFIA SZERKESZTÉSE

– Egyszerzős önálló kötet

BALÁZS G. *Nyelvünkben a világ*. Budapest. 2002.

GUTT, E.-A. *Translation and Relevance. Cognition and Context*. Oxford: Blackwell, 1991.

É. KISS K. *Anyanyelvünk állapotáról*. Budapest. 2004. (K betűs!)

SNELL-HORNBY, M. *Übersetzungswissenschaft. Eine Neuorientierung*. Tübingen - Basel: Francke, 1994.

– Többszerzős kötet (három szerző fölött: et al.)

HORVÁTH I. – SZABARI K. – VOLFORD K. *Fordítás és tolmácsolás a világban*. Budapest: ELTE BTK Fordító-és Tolmácsképző Központ, 2000.

LACZKÓ K. – MÁRTONFI A. *Helyesírás*. Budapest: Osiris, 2006.

SNELL-HORNBY, M. et al. *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg, 1998.

– Gyűjteményes kötet (szerk.)

HAJDU P. (szerk.) *Kettős megvilágítás. Fordításeleméleti írások Szent Jeromostól a 20. század végéig*. 2007.

JENEY É. – JÓZAN I. (szerk.) *Nyelvi álarcok. Tizenhárom fordításról*. 2008.

– Folyóiratban megjelent cikk

HELTAI P. *A fordítás és a nyelvi norma I.-III. Magyar Nyelvőr*, 128. évfolyam 2004. október-december 4. szám 407-434, 129. évfolyam 2005. január-március 1. szám, 30-58, 129. évfolyam április-június 2. szám, 165-172.

– Internetforrások

<http://www.gsu.edu/~eslhpb/grammar/difmatrix.htm#top> (2009.07.10)

7. NYILATKOZAT (MINTA, A DIPLOMAMUNKA UTOLSÓ OLDALAKÉNT)

„Alulírott kijelentem, hogy a diplomadolgozat saját munkám eredménye, azt más intézménynél felsőfokú képesítés megszerzésére nem nyújtottam be.

A dolgozat elkészítéséhez felhasznált valamennyi forrást az irodalomjegyzékben feltüntettem.

Veszprém, év.hó.....nap.

(aláírás)”

8. A DIPLOMAMUNKA BEADÁSA

Tavaszi félévben: **április 15.**

Őszi félévben: **október 31.**

A diplomamunkát elektronikusan, PDF-formátumban (egyetlen dokumentumként) kérjük elküldeni a témavezetőnek és a dezso.zsuzsanna@mftk.uni-pannon.hu e-mail címre.